

Het crimineel weer op de trans-Atlantische cocaïne corridor

Jaaroverzicht 2022-2023

In dit Jaaroverzicht presenteert het Strategisch Kenniscentrum georganiseerde ondermijnende Criminaliteit (SKC) opvallende waarnemingen en extremen in het crimineel weer van 2022-2023 (t/m okt.) op de trans-Atlantische cocaïne corridor.

De stijgende cijfers zijn verontrustend, maar passen in het beeld van het criminele klimaat van deze corridor. Lees [hier](#) ook ons Crimineel Klimaatrapport.

Onderscheppingen:
intensiveren = verplaatsen

Stijging cocateelt en
uitbreiding markten

Smokkeltechnieken:
onderzees kerkhof van narcosubs

Corruptie onderschat en nog
steeds in de taboesfeer

Cocaïne en het Caribisch deel
van het Koninkrijk

Aanwas jongere criminelen:
aanslagen met explosieven

Onverscheppingen

Intensiveren = verplaatsen

Belangrijke laadlanden

Voor de EU is Brazilië uitgegroeid tot het belangrijkste laadland van cocaïne, maar voor Nederland is dat al een paar jaar Ecuador. (NRC 2023, 3 augustus). Ook de container die in juli dit jaar (2023) werd onderschept met 8 ton cocaïne tussen de bananen was uit Ecuador afkomstig. Het was de grootste cocaïne-onverschepping tot dusver in Nederland, met een volgens media straatwaarde van 600 miljoen.

In de periode 2018-2022, was Ecuador met 60.000 kilo in 150 partijen het primaire laadland voor Nederland. Brazilië was het op één na belangrijkste laadland voor in Nederland onderschepte cocaïne met in totaal 43.000 kilo en Costa Rica bekleedde de derde plaats, met 30.000 kilo. Colombia, veruit de grootste producent van cocaïne, was het vierde laadland voor in Nederland onderschepte cocaïne.

Nieuwe loslanden

Nog steeds zijn zeehavens in België en Nederland favoriete loshavens van cocaïne in Europa. Met de intensivering van controle en opsporing in de mainports lijken de eerste verplaatsingseffecten echter zichtbaar te worden (kamerbrief van J&V d.d. 22 mei 2023).

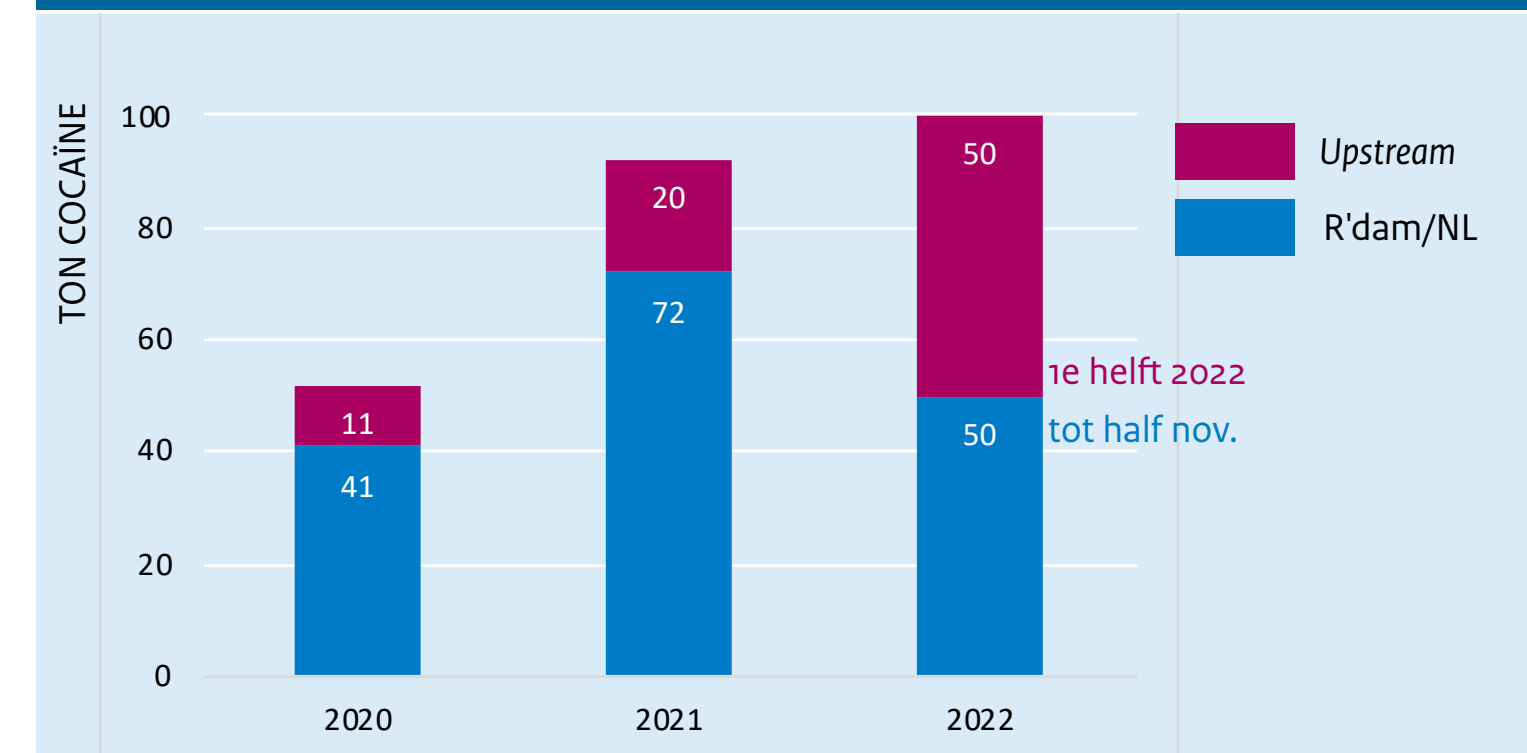
Een voorbeeld is de cocaïnesmokkel met Nederlandse betrokkenheid via Denemarken en een voorzichtige trend van verplaatsing richting Zuid-Oost Europa. Als voorbeeld zijn In Turkije en Griekenland de hoeveelheden cocaïne die zijn onderschept explosief gestegen (UNODC [2023](#)).

Ook meer onderscheppingen upstream

In 2022 werd in Nederland minder onderschept, maar upstream (eerder in de keten) werd juist meer onderschept. Bijna de helft (24 ton) van de onderscheppingen upstream vond plaats in Ecuador. De daling in Nederlandse onderscheppingen betekent dus geen daling in geheel.

Onverscheppingen cocaïne met bestemming Rotterdam/NL

bron: ICH-data

Stijging cocateelt, uitbreiding markten en criminele allianties

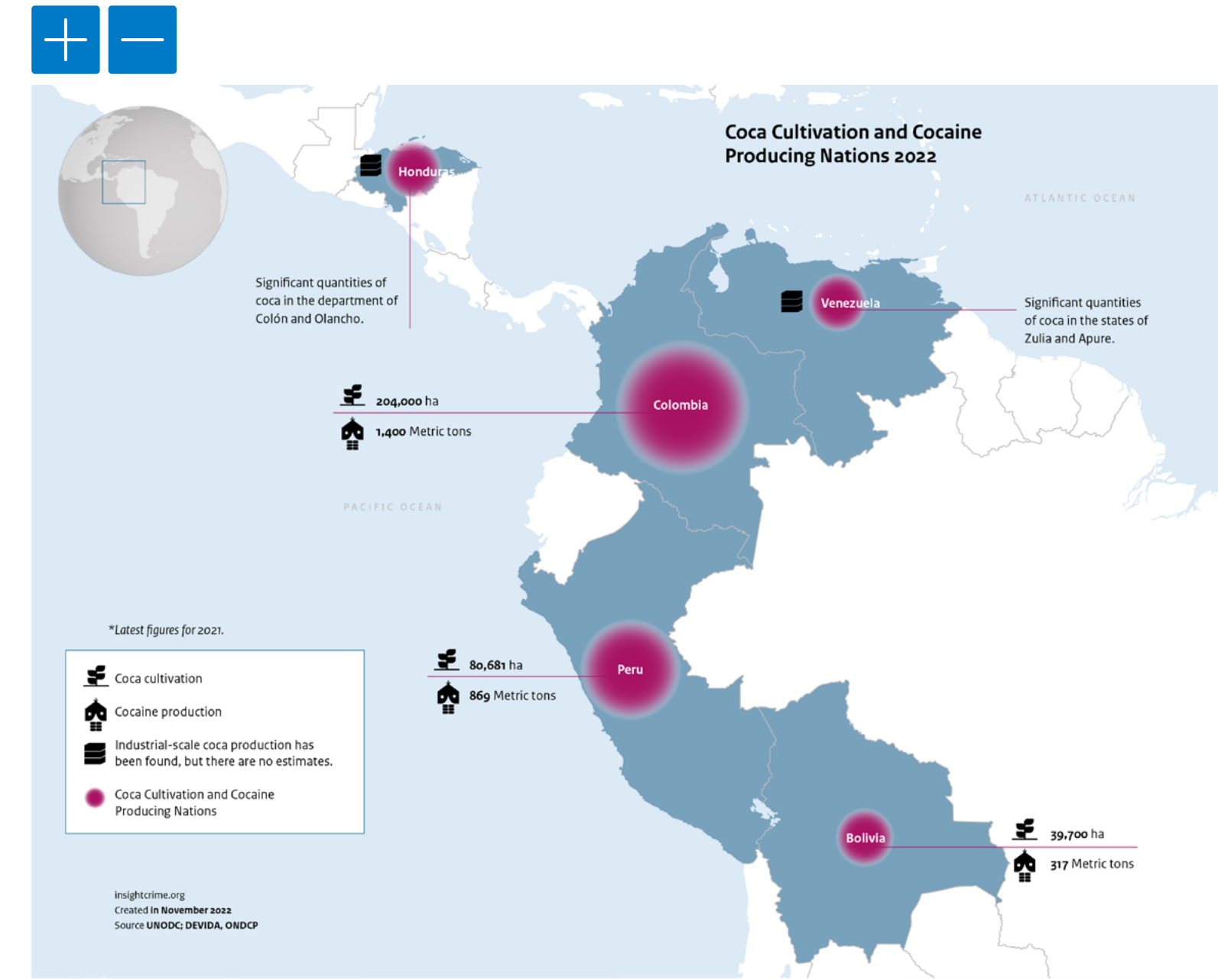
Opnieuw stijging cocateelt

Als gevolg van overaanbod, stortten de prijzen in, in delen van Norte de Santander en Cauca (de belangrijkste teeltgebieden van Colombia). De prijs voor een kilo cocabasis daalde tot ongeveer 1 mln pesos, dat is iets meer dan \$ 200, een derde van de standaardprijs. Ook in Peru en Bolivia neemt de productie toe. Daarnaast zijn er berichten over cocaplantages op industriële schaal in Honduras en Venezuela en ontluikende teelt in Mexico en Guatemala (Insight Crime [2022](#)).

Uitbreiding van markten en criminele allianties

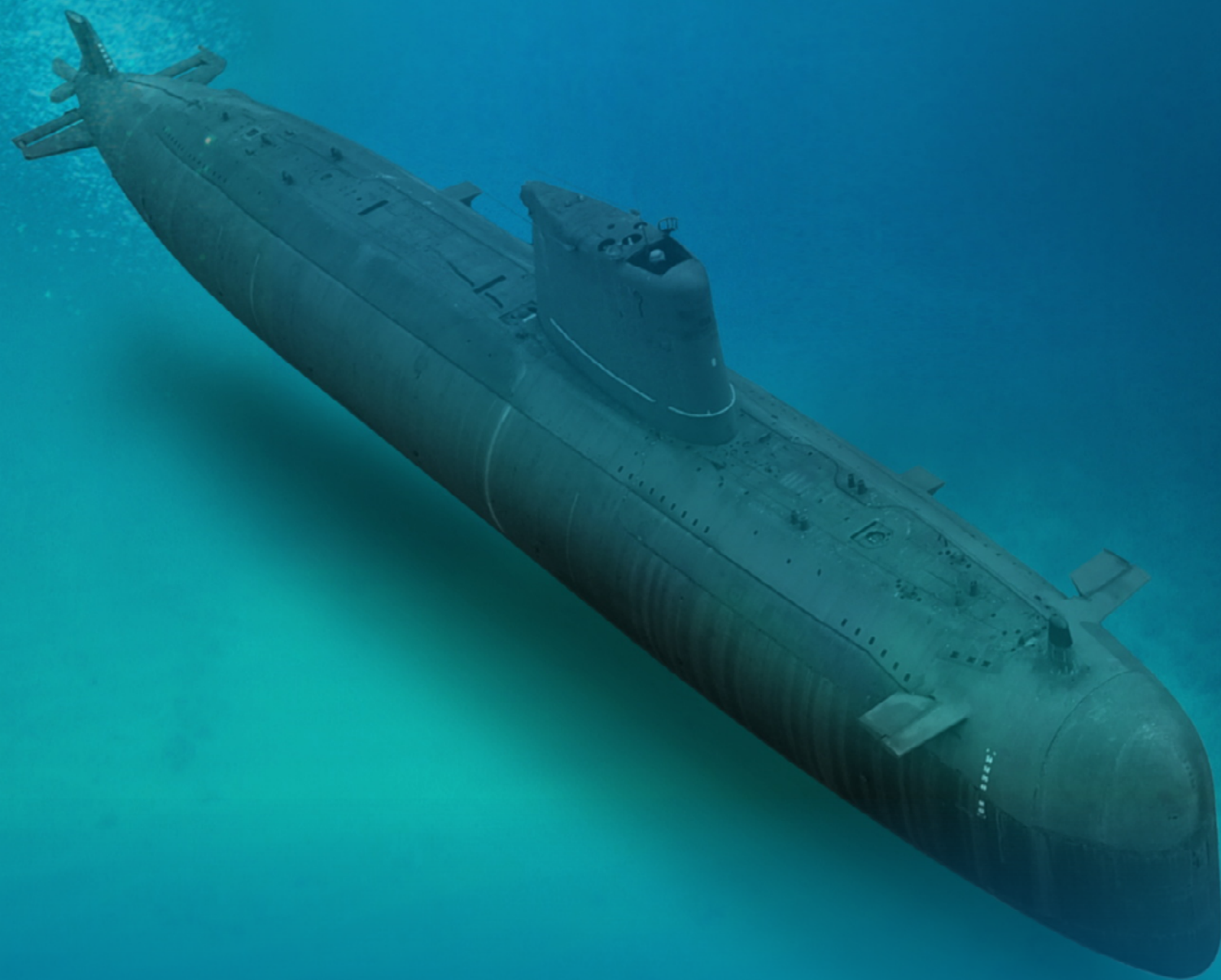
De drugsverwerkings- en toeleveringsketens leken aanvankelijk niet in staat de bloeiende cocateelt bij te houden, maar passen zich snel aan. Criminele organisaties betreden nieuwe markten buiten de Verenigde Staten en West-Europa. Ook Oost-Europa, Azië en Australië zijn nu doel-landen. In Australië wordt een kilo cocaïne voor meer dan \$100.000 verkocht. Ook de beschikbaarheid van cocaïne in Europa zal qua omvang groter worden en prijzen zullen dalen. Het Parool ([2023](#), 14 sept) bracht recent in het nieuws dat door het enorme overschot de groothandelsprijs van cocaine zou zijn ingestort. Volgens bronnen uit het criminele milieu zou de prijs tot onder de 20.000 euro zijn gezakt (te weten 18.000-19.000 euro).

Er is een groeiend aantal allianties tussen Latijns-Amerikaanse en Europese georganiseerde misdaadgroepen om cocaïne over de hele wereld te vervoeren. Europese cocaïnemakelaars, die al tientallen jaren in Latijns-Amerika aanwezig zijn, spelen hierin een steeds belangrijker rol. Eerst waren het de Italianen. Nu spelen Nederlandse en Balkan-makelaars een leidende rol (Insight Crime [2022](#)). De verwachting is dat deze nieuwe allianties hun arsenaal verder zullen uitbreiden naar andere drugsmarkten. Een potentieel gevaar is het steeds groter wordende aanbod van fentanyl vanuit Mexico naar andere landen dan de Verenigde Staten.

Albanees sprekende groeperingen ook betrokken bij transport criminele winsten

Het Crimineel Klimaatrapport gaat al uitvoerig in op der groeiende rol van Albanees sprekende criminelen in de cocaïne handel. Het rapport 'Cash is King' van Global Initiative (Petrova 2023) laat zien op welke wijze deze groeperingen criminele winsten verplaatst en witwast. Criminele winsten, voor het overgrote deel afkomstig uit de handel, distributie en verkoop van cocaïne uit Latijns-Amerika worden verplaatst door Europa via tweedehands auto's die in Groot-Brittannië vaak goedkoop worden gekocht en uitgerust met geheime kluizen. De transporteurs reizen vervolgens door Europa naar Albanië om het geld te verdelen onder hun betrokken 'clanleden'. Maar ook criminele partners van Albanese emigranten in het buitenland. Na het verdelen van het geld worden de auto's vaak gedumpt in twee grote meren in het noordoosten van het land. Dit proces wordt vervolgens herhaald.

Smokkeltechnieken: *Onderzees kerkhof van narcosubs*

Het Crimineel Klimaatrapport gaat uitvoerig in op de verschillende smokkelmethodieken en ook de verschuivingen daarbinnen. Mede door verscherpte handhavingsacties in de centrale toegangshavens zagen we ook dit jaar veranderingen in smokkeltechnieken.

Productie in Europa

We zien meer cocainelabs en inbeslagnames van precursoren in Europa. Dit ging om zowel grootschalige extractie en cocaïne hydrochloride productiesites als om versnijdings- en verpakkingslocaties. Het bestaan en de opkomst van deze labs tonen de innovatie binnen de smokkel. Cocaïne wordt vaker geïmpregneerd in materialen en dat is een stuk lastiger te detecteren in legitieme zendingen.

Narcosubs: onderzees kerkhof tussen Azoren en Canarische eilanden

Een andere opvallende waarneming zijn de narcosubs die in Spanje zijn gevonden. Deze worden al jaren op de trans-Atlantische corridor ingezet. In Europa zagen we ze nog niet zo veel. In 2023 werd in Galicië, Spanje's oudste smokkelgebied, wederom een onderzeeër aangetroffen die was gebruikt voor een trans-Atlantisch cocaïne-transport. Eerder was al eens een onderzeeboot met drieduizend kilo aangetroffen, inclusief een kleine crew. Deze had zo'n 9.000 km gereisd, 6.000 km over de Atlantische oceaan en 3.000 km via Brazilië over de Amazonerivier.

De onderzeeboot had Colombia verlaten via zuidelijke puntje in het Amazonegebied, op het drielandenpunt van Colombia, Peru en Brazilië. De onderzeeboot van 2023 werd leeg aangetroffen in Galicië. Deze onderzeeboot wordt verondersteld te zijn vertrokken vanaf de Noord-Oostkust van Brazilië. Volgens de Spaanse hoofdcommissaris Duarte van de Narcotica brigade maken smokkelaars al 20 jaar gebruik van onderzeeboten. In Spaanse politiekringen bestaat het vermoeden dat er wellicht honderden naar Europa zijn gestuurd. Er zou zelfs midden in de Atlantische Oceaan een onderzees kerkhof zijn van smokkelonderzeeërs. Bewust tot zinken gebracht na gedane arbeid. Dit kerkhof van onderzeeërs zou liggen tussen de Azoren en Canarische eilanden (BBC 2023, 21 april).

Corruptie onderschat en nog steeds in de taboesfeer

Corruptie in Nederland ...

Het gebruik van corruptie en geweld is typerend voor de georganiseerde misdaad. Zij gebruiken dreiging en geweld als breekijzer en corruptie als smeerolie voor grootschalige illegale handelsoperaties. In het Crimineel Klimaatrapport zien we dat netwerken die corruptie als strategie gebruiken in de regel langer onder de radar blijven dan netwerken die veel geweld gebruiken.

In haar rapport ‘*Europe and the global cocaine trade*’ noemt de EMCDDA corruptie de ‘*key threat*’ voor Europese havens. Evenals Europol in haar Serious Organized Crime Threat Assessment (SOCTA 2021).

In de Nederlandse aanpak van ondermijning is veel aandacht voor excessief geweld. Maar, signalen van corruptie en corruptie-brokerschap worden niet altijd onderkend in de huidige opsporingspraktijk. Zo blijkt uit onderzoek (Krijger & Vriends 2023).

Hoewel ambtelijke corruptie al sinds mensenheugenis bestaat, verkeerde het lange tijd in de taboesfeer. In de praktijk wordt corruptie in onderzoeken vooral als lastige bijzaak gezien. De focus ligt bij Rijksrecherche onderzoeken veelal op individuele ambtenaren die de fout in gaan en veel minder op corruptie als een fenomeen. Terwijl corruptie structureel en stelselmatig onderdeel is van het criminele proces van grote misdaad organisaties, getuige ook het bestaan van corruptie-brokers.

Corruptietarieven in de havens Antwerpen en Rotterdam ¹		
Functie	Prijs corruptie in € voor illegale dienst	Opmerking
Douanier	1 tot 1,5 miljoen voor doorlaten container.	
Coördinator cocaïne transport	225.000 per zaak.	
Medewerker fruit-overslagbedrijf Keilehaven, Rotterdam	200.000 om cocaïne tussen bananen terrein af te krijgen	Personeel werd "op een bijna agressieve manier benaderd tijdens lunch- en rookpauzes en zelfs op weg naar en van het werk."
Transportfirma in de haven	150.000 per transport.	De prijs lijkt laag voor grote hoeveelheden.
Planner in de haven	75.000 tot 125.000 per invoer.	Overzicht over containers (verplaatsen).
Planner in Antwerpse haven	150.000 per container en naar verluidt. 300.000 tot 400.000 voor andere organisaties.	De uithalers ('soldaten') zouden uit Nederland komen. Na een onderschepping kreeg de planner 5 kogels in de benen (door "Marokkaanse gangsters").
Straddler-chauffeur of kraanchauffeur	25.000 tot 75.000 voor verplaatsen container. Verplaatsen van container voor Switch-methode: - 50.000 in Antwerpen - 75.000 in Rotterdam	
Medewerker, ambtelijk of niet-ambtelijk	10.000 voor het in contact brengen met bv. corrupte douanier.	Toegang tot zeer cruciale facilitator.
Werknemer met pas voor toegang tot haven	5.000 tot 10.000 voor uitlenen van pas.	Toegang tot haven terrein.
Cocaine-uithaler in Rotterdamse haven	1.000 tot 2.000 per kilo.	Cocaine uit container halen en van haven terrein krijgen.
Uithalen zakken in Antwerpen	500 tot 1000 per kilo.	

¹ De Middelmeer et al (2018: p. 147). *Illegale drugsmarkten in België en Nederland. Communicerende vaten?* Brussel: Belgian Science Policy Office (BELSPO); Sonnemans, S. (2019, 13 december). *Drugscriminelen gebruikten fruitoverslagbedrijf voor invoer van 650 kilo cocaïne*. AD.nl; Lefelon, P. (2021, 8 november). *Familie Y is grootste maffia van antwerpen: procureur vervolgt 105 verdachten waaronder agenten, bankbedienden en zelfs een pastoor*. PZC.nl; Kester, S. (2020). *"Antwerpse drugshandel uitgebreid tot industrie van patsers die overal schijnt aan hebben"*. De Volkskrant; Opportuin (2022). *"Er is weleens een weekend waarin ik niet word gebeld"*. Opportuin 01 2022: 19-21.

... en het Caribisch deel van het Koninkrijk

De toename van de criminele inkomsten in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (niet alleen cocaïne, maar ook goud, synthetische drugs en milieucriminaliteit) zal waarschijnlijk ook leiden tot meer corruptie en een verdere ondermijning van de democratie aldaar (Financial Times 2023).

Cocaine en het Caribisch deel van het Koninkrijk

Caribisch deel van het Koninkrijk: een ontmoetingspunt voor kopers en verkopers

Het aanbod van cocaïne is hoog en het is onwaarschijnlijk dat dit zal afnemen. In absolute aantallen zal dit waarschijnlijk de hoeveelheid cocaïne die via het Caribisch gebied wordt overgeladen, vergroten. Hoewel het gemakkelijk is om cocaïne naar het Caribisch deel van ons Koninkrijk te brengen, is de export naar Europa moeilijker. Havens die Europa wel rechtstreeks bedienen, zoals de haven van Caucedo in de Dominicaanse Republiek, zullen waarschijnlijk belangrijkere Caribische doorvoerpunten worden en blijven. •

De institutionele, economische en veiligheids crises in Venezuela hebben een overloopeffect op het Caribisch gebied. Een constante stroom drugs, vuurwapens en migranten vormen lucratieve criminele economieën met effecten voor met name Aruba en Curaçao.

Meer en meer wordt het Caribisch gebied een ontmoetingspunt waar kopers en verkopers van cocaine elkaar ontmoeten. Transporteurs hebben zich ontwikkeld tot onafhankelijke handelaars, wat hun criminele winsten vergroot en een potentieel voor hogere niveaus van geweld en corruptie creëert. Voorbeelden zoals de No Limit Soldiers, bewijzen dat er capaciteit is van Caribische netwerken om complexe smokkeloperaties via het Caribisch gebied naar Europa op te zetten.

In veel Caribische landen zijn criminele actoren, zoals drugshandelaren, bendeleiders en corrupte zakenelites in staat de democratie te verzwakken. Het geweld in het Caribisch gebied bereikt recordniveaus door drijven zoals toestroom van wapens, drugshandel en conflicten tussen bendes (Insight Crime 2020).

Aanwas (steeds) jongere criminelen en aanslagen met explosieven

Steeds jonger

Het Crimineel Klimaatrapport gaat uitvoerig in op de aanwas van jonge criminelen in Latijns-Amerikaanse organisaties en de achterliggende factoren. Ook in Nederland zien we een zorgwekkende ontwikkeling waar het gaat om de aanwas van steeds jongere criminelen.

Deze jongeren groeien veelal op binnen sociaal-economisch kwetsbare milieus. Zo is er vaak sprake van armoede- en schuldenproblematiek, een disfunctionele gezinssituatie of zijn er (andere) gezinsleden die zich inlaten met het plegen van criminele feiten. Ook kan het voorkomen dat jongeren omwille van een drugs- of alcoholverslaving geen weerstand kunnen bieden aan ronselpogingen en het criminele pad inslaan.

Een laatste kwetsbaarheid die vanuit de literatuur naar voren komt, heeft te maken met de jeugdige leeftijd waarop slachtoffers geronseld worden. Zo blijkt dat jongeren met name op zeer jonge leeftijd worden uitgebuit binnen het drugsmilieu of door criminelen worden benaderd. Kinderen in steden als Amsterdam, Rotterdam en Utrecht worden soms al op de leeftijd van twaalf jaar voor het eerst door criminelen benaderd om klusjes uit te voeren. Zij worden met name op straat of openbare hangplekken benaderd, maar het komt ook voor dat daders op locaties ronselen waar inherent kwetsbare personen zijn, zoals basisscholen, praktijkonderwijs-instellingen en zorginstellingen (van Bommel & Noteboom 2022).

Handgranaat in opmars

De Rotterdamse politie is bezorgd over het groeiend aantal schietpartijen en explosies in de stad en omgeving. Ze wil niet spreken van een geweldsexplosie of onderwereldoorlog, maar vindt het wel zorgwekkend. Vaak speelt ruzie om drugs een hoofdrol. Na de liquidaties volgden vergismorden en bewuste liquidaties in de bovenwereld met slachtoffers onder advocaten en journalisten. Inmiddels hoor je 's nachts de explosies in dorpen en steden, waarbij drugscriminelen luid en duidelijk worden gewaarschuwd: de 'rekening' voor een mislukt transport moet worden vereffend.

Opvallend vaak zijn jongeren onder de 23 jaar betrokken. Zij laten zich verleiden de (vuurwerk)aanslagen te plegen (Rijnmond.nl [2022](#); OM [2023](#)). Volgens Marieke Liem, hoogleraar Veiligheid en Interventies aan de Universiteit van Leiden is ook de handgranaat al jaren bezig met een opmars. In Zweden, waar veel explosief geweld voorkomt, zijn explosies (en meer specifiek de handgranaat) bedoeld om schade aan te richten. "In Nederland is het nu nog veel meer een intimidatiemiddel" (Liem [2022](#)).